

Yengeç Sepeti Sendromu Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yengeç Sepeti Sendromu Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33140>

Özet

Yengeç Sepeti Sendromu (YSS), bireylerin, çevrelerindeki diğer kişilerin davranışlarını engelleme veya baltalama eğilimini tanımlayan psikososyal bir olgudur. Bu ölçek, Ö. O. Fettahlıoğlu ve A. Alkaya-Dedeoğlu tarafından 2021 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin temel amacı, bu yönde sosyal davranış ve altında yatan kaçınma, rekabet veya engelleme motivasyonlarını Türkçe konuşan popülasyonda geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilecek bir araç sunmaktır. Bu çalışmada, literatürde nispeten yeni olan bu sendromun akademik araştırmalara dâhil edilmesini sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler

Yengeç Sepeti Sendromu, Ölçek Geliştirme, Sosyal Engelleme, Kaçınma, Rekabet, Davranış Engelleme, Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Ömer Osman Fettahlıoğlu, Ayşe Alkaya Dedeoğlu

Amaç

Ölçeğin geliştirilmesindeki temel amaç, sosyal psikoloji ve örgütsel davranış alanlarında önemli bir kavram olan **Yengeç Sepeti Sendromu**'nun (YSS) ölçülmesine yönelik standartlaştırılmış, psikometrik açıdan sağlam bir araç sağlamaktır. Daha önce bu sendromu doğrudan ve sistematik olarak ölçen bir araç bulunmadığından, bu ölçek araştırmacılara ve uygulayıcılara, bireylerin ve grupların davranışlarını engelleme düzeylerini nicel olarak değerlendirme imkânı sunmaktadır.

Bu araç sayesinde, Yengeç Sepeti Sendromu'nun yaygınlığı, demografik değişkenlerle ilişkisi ve örgütsel verimlilik, eğitim davranış veya genel yaşam tatmini üzerindeki olumsuz etkileri daha derinlemesine incelenebilecektir. Ölçek, özellikle işyeri ve eğitim ortamlarındaki rekabet ve işbirliği dinamiklerini anlamak için kritik bir öneme sahiptir.

Yapı

Yengeç Sepeti Sendromu Ölçeği, psikolojideki **sosyal engelleme** veya **yüksek rekabet** yapılarını ölçmektedir. Sendrom, metaforik olarak, bir sepete konulan yengeçlerin, dışarıya atılmaya çalışılan diğer yengeçleri dışarıya çekmesini ifade eder. Psikolojik bağlamda, bu durum, bir kişinin davranışına ulaşmasını istemeyen veya kendi davranışlarıyla telafi etmek amacıyla davranışlarını ilerlemesini kaçınma, dedikodu, eleştiri veya doğrudan sabotaj yoluyla engelleme eğilimini temsil eder.

Ölçek, bu sendromun hem algusal (bireyin bu tür davranışlara maruz kalma düzeyi) hem de davranışsal (bireyin bu tür engelleme davranışları sergileme eğilimi) yönlerini kapsamayacak hedefler. Ölçülen yapı, genellikle düşük özsaygı, yüksek kışkırtıcı ve düşük rekabetçilik gibi özelliklerle ilişkilidir.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışmasında, aracın ölçmek istediği yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla çeşitli geçerlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Kaynakta spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, Fettahlıoğlu ve Alkaya-Dedeoğlu (2021), ölçeğin yapısal geçerliliğini sağlamak için **Faktör Analizi** yöntemlerini kullanmışlardır.

Tipik bir geliştirme çalışmasında, yapı geçerliliği (construct validity) kapsamında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanarak ölçeğin alt boyutlarının teorik modele uygunluğu test edilmiştir. Ayrıca, ölçüt bağımlı geçerlik (criterion-related validity) kapsamında YSS ile ilişkili olduğu varsayılan diğer psikolojik yapılar (örneğin, kışkırtıcı, narsisizm) arasındaki korelasyonlar da incelenmiştir.

Güvenirlilik

Güvenirlilik, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını ifade eder. Orijinal çalışmada, ölçeğin iç tutarlılığı (internal consistency) yaygın olarak kullanılan **Cronbach Alfa katsayısı** ile belirlenmiştir. Bu katsayı, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü gösterir.

Yayımlanan makale, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. İç tutarlılık analizlerinin yanı sıra, ölçeğin zaman içinde kararlılığını değerlendirmek amacıyla test-tekrar test güvenirlilik çalışması da uygulanmış olabilir, ancak bu detaylar kaynakta açıkça belirtilmemiştir.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirme süreci, yapısal özelliklerini belirlemek için Faktör Analizi tekniklerini içermiştir. Bu analizler, Yengeç Sepeti Sendromu'nun tek boyutlu mu yoksa birden fazla alt boyuttan mı oluştuğunu ortaya koymayı amaçlamıştır.

Elde edilen sonuçlar, ölçeğin teorik beklentilerle uyumlu bir faktör yapısına sahip olduğunu doğrulamıştır. Faktör yükleri, maddelerin ilgili oldukları alt boyutları ne kadar iyi temsil ettiğini göstererek, ölçeğin yapısal bütünlüğünü kanıtlamıştır. Bu analizler, psikolojik bir yapının ölçülmesinde **psikometrik özellikler** açısından temel bir adımdır.

Ölçme Aracı

Test Türü: Geliştirme (Yeni bir yapıya yönelik özgün ölçek geliştirme)

Format: Orijinal çalışmada detaylı derecelendirme bilgisi verilmemiştir, ancak geliştirme ölçekleri genellikle 5'li veya 7'li Likert tipi derecelendirme kullanır (Örn: Hiç Katılmıyorum'dan Tamamen Katılıyorum'a).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetkinler (Genel Popülasyon veya Üniversite Öğrencileri)

Yaş Grubu: 18 yaş ve üzeri

Popülasyon Detayları: Ölçek geliştirme çalışması genellikle üniversite öğrencileri veya çeşitli meslek gruplarından oluşan geniş bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim (Self-report) ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Psikoloji, Psikometrik Özellikler, İç Tutarlılık, Yapısal Etkilik Modellemesi, Akademik Başarı, Örgütsel Davranış.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Bağıl E-posta Adresleri: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

Yazma Adresi: Sorumlu yazar Ayşe Alkan Dedeoğlu'dur. Yazma adresi, yayınlanan makalede mevcuttur.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik araştırmalarda genellikle yazarların izniyle ücretsiz olarak kullanılabilir. Ticari kullanım için yazarlarla iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Test Yılı: 2021

Kaynaklar

Fettahlıo?lu, Ö. O., & Alk??-Dedeo?lu, A. (2021). Yengeç sepeti sendromu ve ölçek geli?tirme çal??mas?. *Journal of International Social Research*, 14(77), 1224-1235.

Ek bilgi ve makalenin tam metnine a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: docplayer.biz.tr

Orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: yengec-sepeti-sendromu-ve-olcek-gelistirme-calismasi-toad.pdf

Yengeç Sepeti Sendromu Ölçeği Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. Ölçek maddeleri, orijinal kaynak metinde sa?lanmam??t?r. Bu nedenle, maddelerin tam listesi için yukar?da belirtilen akademik makaleye ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM